

Oikeusministeriö
Lainvalmisteluosasto

VELKAJÄRJESTELYLAIN TARKISTAMINEN

Oikeushallinto-osastolta on pyydetty lausuntoa velkajärjestelytyöryhmän mietinnöstä. Lausuntonaan osasto esittää seuraavaa:

Tuomioistuimet

Osasto pitää kannatettavana työryhmän tavoitetta, jonka mukaan velkajärjestelymenettelyä tuomioistuimessa tulisi yksinkertaistaa ja siirtyä pääsääntöisesti sähköpostitse tapahuviin tiedoksiantoihin.

Osasto kannattaa työryhmän ehdotusta, jonka mukaan velkajärjestelyasian tuomioistuin-käsittelyä koskevia säännöksiä on eräiltä osin tarvetta selventää, jotta päästäisiin mahdollisimman yksinkertaiseen ja kokonaiskustannuksiltaan edulliseen menettelyyn. Erityisesti tämä koskee tilannetta, jossa maksuohjelmaehdotus toimitetaan tuomioistuimelle jo velkajärjestelyhakemuksen yhteydessä. Kuten työryhmä katsoo, on tarkoituksenmukaista, että velkojia kuullaan yhdellä kertaa sekä hakemuksesta että ohjelmaehdotuksesta, joka on voimassa olevan lain tarkoitus ja yleisesti noudatettava käytäntö useissa käräjäoikeuksissa. Osasto pitää kannatettavana ehdotusta, että lakiin on tarve ottaa asiasta nimenomainen säännös sen välttämiseksi, ettei kuulemista turhaan suoriteta useaan kertaan ja sen vuoksi, ettei selvittäjää määrätä tilanteissa, joissa se ei ole tarpeen. Kuten mietinnössä todetaan, on tiedoksiantojen toimittaminen käräjäoikeudesta halvempaa kuin selvittäjän määrääminen tehtävän hoitamista varten, eikä se aiheuta käräjäoikeudelle kohutonta työmäärää. Kaksinkertaista työtä ei aiheudu niissäkään tapauksissa, joissa käräjäoikeus velkojia kuultuaan toteaa asian olevan niin riitainen tai epäselvä, että se edellyttää selvittäjän määräämistä.

Työryhmän mietinnön sivulla 68 esittämät maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevien hakemusasioiden henkilöstötarvetta koskevat arviot ovat oikeaa suuruusluokkaa, kun arvioidaan nykyisiä insolvenssiasioita koskevia keskimääräisiä henkilöstötarpeita. Mikäli uudet asiat ovat työläämpiä kuin tällä hetkellä käsiteltävät keskimäärin, on lisähenkilöstötarve esitettyä suurempi.

Velkajärjestelyasioissa tulisi saada käyttöön sähköinen asiointijärjestelmä, joka tulisi kehittää mahdollisimman nopeasti. Kuten työryhmäkin toteaa, siitä olisi hyötyä erityisesti tiedoksiannoissa ja velkojien ilmoitusten vastaanottamisessa, joiden laatiminen edellyttää koptioimista ja lähettämistä postitse velkojille. Tästä aiheutuu valtiolle kustannuksia.

Kuten työryhmän mietinnössä on todettu, tarkkoja lukuja siitä, paljonko käräjäoikeuksille aiheutuu kopiointi- ja postituskuluja juuri velkajärjestelyasioista, ei ole saatavissa. Käräjäoikeudelle aiheutuvia kopiointi- ja postituskuluja ei voi arvioida selvittäjille maksettavien korvausten perusteella. Siirtyminen sähköpostitse tapahtuviin tiedoksiantoihin säästää edellä mainittuja kuluja. Osasto ei pidä kuitenkaan todennäköisenä, että esitetyn uudistuksen myötä käräjäoikeuksien kopiointi- ja postituskulut vähenisivät 0,5 milj. euroa. Sähköpostiosoitteen käyttäminen tiedoksianto-osoitteena toisi kustannussäästöjä ja edesauttaisi asioiden joutuisaa käsittelyä. Säästöjen määrään vaikuttaa merkittävästi, miten laajasti sähköiseen tiedoksiantoon siirtyminen käytännössä toteutuu.

Esityksessä ehdotetaan tuomioistuimelle mahdollisuutta vahvistaa maksuohjelma yksinkertaistetussa menettelyssä velkojien enemmistön suostumuksella. Menettely voitaisiin asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta rakentaa yksinkertaisemmaksi, mikä nopeuttaisi velkajärjestelyasioiden käsittelyä tuomioistuimessa. Osasto puoltaa ehdotusta, joka edesauttaa sitä, että tuomioistuinten voimavaroja voidaan kohdentaa oikeusturvan kannalta keskeisiin asioihin.

Oikeusapu

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia oikeusapulakiin. Velallisella olisi oikeus saada oikeusapua velkajärjestelyasian hoitamiseen tuomioistuimessa samoissa tilanteissa kuin nykyisinkin. Koska velkajärjestelyä koskeva asia on hakemusasia, velallinen voi saada oikeusapua tuomioistuimessa käsiteltävässä velkajärjestelyasiassa vain, jos siihen on erityisen painava syy. Oikeuskäytännön mukaan velkajärjestelyä varten on vakiintuneesti myönnetty oikeusapua.

Esityksessä ehdotetaan, että myös yksityiset elinkeinonharjoittajat voivat saada tietyn edellytyksin yksityishenkilön velkajärjestelyn. Tätä varten heidän arvioidaan tarvitsevan asiantuntija-apua muun muassa talous- ja velkaneuvonnasta. Osan heistä arvioidaan kuitenkin tarvitsevan asiassaan julkista oikeusapua. Tästä aiheutuvien lisäkustannusten arvioidaan esityksessä olevan yhteensä noin 360 000 euroa.

On kuitenkin arvioitavissa, kuten esityksessäkin todetaan, että kustannukset ovat edellä mainittua suuremmat, jos talous- ja velkaneuvonnassa ei ole riittävästi resursseja. Asiakkaita ohjautuu tällöin enemmän julkisen oikeusavun piiriin.

Ulosotto

Velkajärjestelyn uudistamista valmistelleen työryhmän mietinnöstä (11/2011) saadun palautteen johdosta oikeusministeriö päätti, että jatkovalmistelu tuli tehdä ilman ulosottokytöntöjä.

Edellä mainitusta mietinnöstä antamissaan lausunnoissa sekä osasto että ulosottoviranomaiset pitivät ehdotusta reaaliaikaisesta maksuvelvollisuudesta ja maksuohjelmien toteuttamisen seurannan siirrosta ulosoton tehtäväksi lähtökohtaisesti kannatettavana.

Velkajärjestely on rehabilitaatiomenettelynä varsin toimiva. Osasto pitää hyvinä työryhmän ehdotuksia menettelyn yksinkertaistamiseksi, jotta oikein kohdistetuilla ja mitoitetuilla toimenpiteillä voitaisiin entistä tehokkaammin säilyttää ylivelkaantuneiden kansalaisten taloudellinen toimintakyky.

Tulevina vuosina, arvioitaessa nyt toteutettavien muutosten pohjalta menettelyn edelleen kehittämistä, voitaisiin uudelleen ottaa tarkasteluun myös ulosoton rooli velkajärjestelyinstituutiassa. Ovathan ulosotto ja velkajärjestely jo muutoinkin lainsäädännöllisesti ja toiminnallisesti lähentyneet toisiaan.

Muuta

Samanaikaiset EU:n insolvenssilainsäädäntöä koskevat aloitteet monimutkaistavat velkajärjestelylain muutosvalmistelua. Siitä huolimatta, että kansallinen ja yhteisötoimivalta ovat täysin erillisiä, esityksessä voitaisiin helpottaa lukijan mahdollisuuksia ymmärtää monitasoista säädösjärjestelmää varsinkin silloin kun voimaantulot ovat lähellä toisiaan ja tuntuvat sekavilta. EU-aihetta tulisi osaston käsityksen mukaan selostaa oman otsikkonsa alla eikä liittää EU ulottuvuutta muiden maiden vertailevan katsauksen loppuun.

Työryhmämietinnön sivulla 28 viitataan EU säännösten kehittämiseen insolvenssioikeuden alalla. Käsiteltävänä olevan neuvoston asetusehdotuksen ja tämän ehdotuksen suhde jää avoimeksi ja odottamaan asetuksesityksen kohtaloa sekä mahdollisia vaikutuksia velkajärjestelyyn. Tämä osuus olisi syytä päivittää sen mukaan kun suoraan sovellettavan EU säännösten valmistelu edistyy. Selkeyden kannalta toivottavinta olisi, että EU säännösten muutos olisi valmis ennen hallituksen esityksen antamista. Jos kaikesta huolimatta EU asetuksen määräyksiä ei voida ajoittaa ja sisällyttää tähän esitykseen (2 §:n1 momentin tarvittava muutos), aihetta tulisi perusteluissa riittävästi avata vaikkapa esimerkin valossa siten, miten oikeustila muuttuu jo näköpiirissä olevan toimivaltasäännöksen muutoksen johdosta.

Komissio on indikoinut antavansa uutta insolvenssisäännöstöä (s.28 viimeinen kappale). Lähtökohtaisesti kyse tosin olisi ilmeisesti yrityssaneerauksen säännöksistä. Ei liene kuitenkaan mahdotonta, että uuteen asetusehdotukseen liittyisi jälleen myös velkasaneerauslakiin liittyviä piirteitä. Lakiesityksen antamisvaiheessa ollaan varmaankin jo selvillä komission ehdotuksen yksityiskohdista. Valmistelua voisi ajoittaa siten, että po. kappaleessa olisi valmius tarpeen mukaan selostaa sitä, vaikuttaako asetus jatkossa velkajärjestelylailla toteutettuun järjestelmään.

Osastopäällikkö
Ylijohtaja

Kari Kiesiläinen
Kari Kiesiläinen

Hallitusneuvos

Kari Liede
Kari Liede